

**Advies Natuurwaarden uitbreiding
recreatieterrein d'Olde Lantschap te
Wateren**

BügelHajema

Plek voor ideeën

**Advies Natuurwaarden uitbreiding
recreatieterrein d'Olde Lantschap te
Wateren**

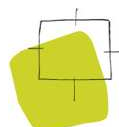
Inhoud

Rapport en bijlagen

31 augustus 2010

Projectnummer 268.26.50.01.00

Ideeën voor een plek

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Plangebied en voorgenomen plannen	7
2.1	Ligging	7
2.2	Huidige situatie	7
2.3	Historie	10
2.4	Voorgenomen plannen	10
3	Gebiedsbescherming en effectbepaling	13
3.1	Natuurbeschermingswet 1998	13
3.2	Te beschermen waarden	15
3.3	Effecten	16
	3.3.1 Ecologische Hoofdstructuur	21
4	Soortenbescherming en effect-bepaling	23
4.1	Vaatplanten	24
4.2	Zoogdieren - vleermuizen	25
4.3	Zoogdieren - overige	26
4.4	Vogels	27
4.5	Amfibieën	30
4.6	Reptielen	31
4.7	Vissen	32
4.8	Dagvlinders	32
4.9	Libellen	33
4.10	Overige ongewervelden	33
5	Conclusie en consequenties	35
5.1	Beschermde gebieden	35
5.2	Beschermde soorten	35
5.3	Uitvoerbaarheid	36
6	Bronnen	37
6.1	Veldbezoek	37
6.2	Media	37
6.3	Gegevens	38
6.4	Literatuur	38

Bijlagen

Inleiding

Het bestaande recreatieterrein d'Olde Lantschap in Wateren zal worden herontwikkeld tot een eigentijds vakantiepark. Deze ontwikkeling zal in twee fasen geschieden. De eerste fase betreft het integreren van het bestaande dagrecreatieterrein in het vakantiepark. Hiertoe worden circa 50 recreatiewoningen rondom de bestaande recreatieplas gebouwd en wordt de recreatieplas ook uitgebreid richting het bestaande (verblijfs)recreatieterrein. In de tweede fase worden 201 staanplaatsen op het bestaande kampeerterrein vervangen door 70 recreatiewoningen.

AANLEIDING

Om deze ontwikkelingen mogelijk te maken, dient een bestemmingsplanprocedure te worden gevoerd. In dit kader is het conform artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening noodzakelijk een onderzoek uit te voeren naar effecten op de natuurwaarden (soortenbescherming en gebiedsbescherming).

Het Advies Natuurwaarden behandelt de ecologische beoordeling van de hiervoor genoemde activiteit(en). De effecten op natuurwaarden worden beoordeeld in relatie tot de bestaande wet- en regelgeving op het gebied van de soortenbescherming en de gebiedsbescherming. De soortenbescherming is vastgelegd in de Flora- en faunawet en de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998, de Nota Ruimte en de uitwerking daarvan in het POP-Drenthe. Waar nodig wordt aandacht besteed aan het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Nadere informatie over deze wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage 1.

DOEL VAN HET ADVIES

De ligging van het plangebied wordt weergegeven in figuur 1.

PLANGEBIED

Het rapport bestaat uit de volgende onderdelen:

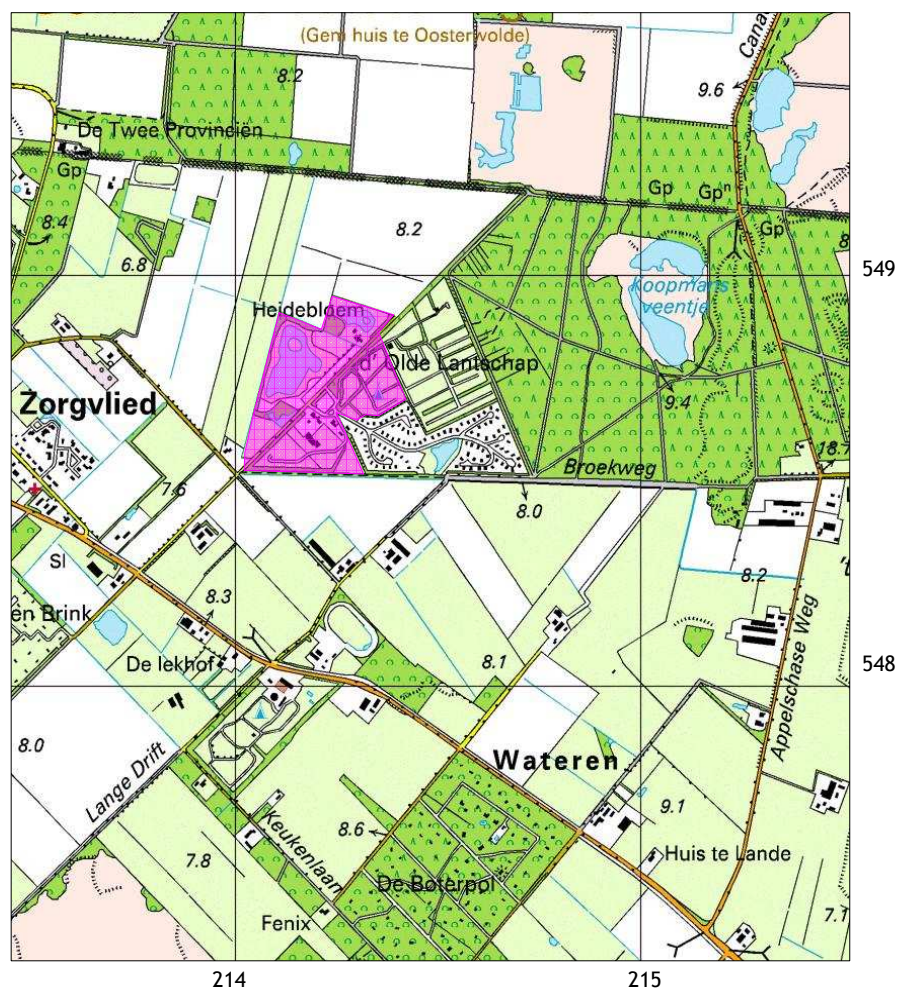
OPZET VAN HET RAPPORT

- een beschrijving van de plangebieden en de voorgenomen plannen;
- een beschrijving van de effecten op de te beschermen natuurwaarden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en Ecologische Hoofdstructuur;
- een beschrijving van de effecten op de te beschermen natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet;
- de conclusies en consequenties.

De beschrijving van de relevante te beschermen natuurwaarden is gebaseerd op:

INFORMATIE

- bestaande bronnen, zoals databanken, verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten, rapporten en websites;
- verkennende veldbezoeken waarbij vooral is gekeken naar kritische en/of beschermde soorten, zowel wat betreft aanwezigheid van als potenties voor deze soorten.

Figuur 1. Topografische kaart met ligging plangebied (roze) (bron ondergrond: Mijn Kadaster)

- BEOORDELING** Op basis van de bekende gegevens en de veldbezoeken zijn de mogelijke effecten als gevolg van de toekomstige ontwikkelingen bepaald. Daarnaast zijn (de effecten van) deze ontwikkelingen beoordeeld in het kader van de natuurwetgeving. Het is mogelijk dat het onderzoek aantoont dat aanvullend onderzoek noodzakelijk is. Waar nodig wordt aandacht geschonken aan eventuele mitigerende en compenserende maatregelen.
- BEVINDINGEN** Tot slot wordt in hoofdstuk 5 Conclusies en consequenties de bevindingen van het onderzoek kort weergegeven.

Plangebied en voorgenomen plannen

2.1

Ligging

Het plangebied ligt ten noordoosten van Wateren in de gemeente Westerveld, in het kilometerhok¹ 214-548 en in uurhok¹ 16-17. Figuur 1 geeft een overzicht van de ligging van het plangebied en het kilometerhok. Het plangebied wordt in het zuiden begrensd door de Broekweg. Aan de noord- en westzijde loopt de grens van het plangebied door de daar gelegen weilanden en akkerland. In het westen grenst het plangebied aan de daar gelegen bospercelen van boswachterij Appelscha.

2.2

Huidige situatie

Ten behoeve van de beschrijving worden in het plangebied twee afzonderlijke delen onderscheiden, welke ook samenvallen met de eerste en tweede fase van de plannen (zie figuur 2).

Deelgebied 1

Dit deel van het plangebied ligt aan de overzijde van de Schurerslaan. Het is in gebruik als een dagrecreatieterrein ingericht met een zwem- en speelvijver, een ligweide en een visvijver. Tussen de Schurerslaan en het dagrecreatieterrein ligt een parkeerplaats. Tussen de zwemvijver en de visvijver staat de voormalige boerderij 'De Heidebloem'. Deze wordt nu gebruikt als dienstwoning en stalling. Ten westen van deze boerderij ligt tussen hoge coniferen een kampvuurplaats/arena. De zwem- en speelvijver is van het achterliggende agrarisch land afgescheiden middels een brede houtsingel. In het zuiden van de zwemvijver ligt tegen de Schurerslaan een oud veentje dat aan het verlanden is. Ten zuiden hiervan ligt momenteel een weiland, dat gedurende het seizoen wordt gebruikt als verblijfslocatie voor huifkarren.

---

¹ Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1 km bij 1 km. De Topografische Dienst heeft deze hokken ingevoerd als rasterverdeling voor het tekenen van de topografische kaarten van Nederland. Een uurhok is een gebied van 5 km bij 5 km gebaseerd op diezelfde verdeling.

Zwemvijver

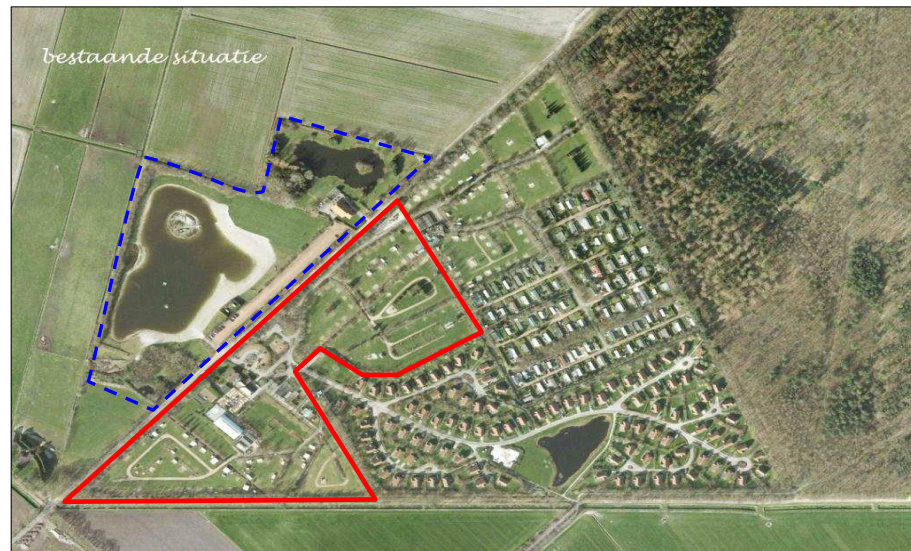
De Heidebloem

Visvijver

Schurerslaan

Figuur 2. Huidige situatie in het plangebied fase 1 (blauw stippel) en fase 2 (rood heel). Bron: Google Earth

Deelgebied 2

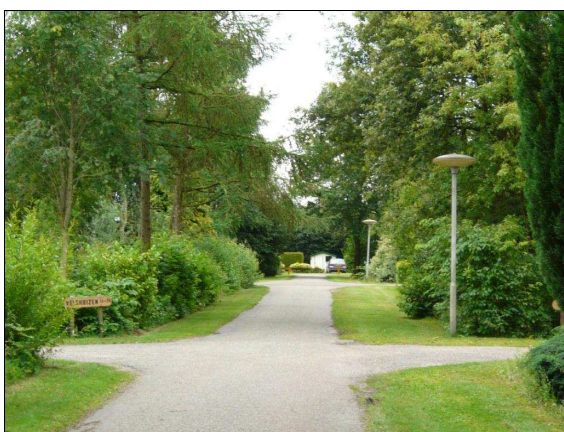
Dit deel van het plangebied bestaat momenteel uit de kampeervelden ten zuiden en ten noorden van de entree van het recreatiepark. Rondom de entree zijn diverse recreatieve voorzieningen aanwezig, de meeste zijn gesitueerd rondom de receptie en het restaurant. Er zijn onder andere een midgetgolfbaan, een overdekt zwembad, jeu de boulesbanen en een winkel. Naast de entree staat de beheerderswoning. De kampeervelden zijn aangelegd als grote groene kamers, omzoomd door houtwallen. In deze houtwallen zijn diverse boomsoorten omhoog geschoten. Bomen met een grote omvang staan in de houtwallen die zijn aangeplant bij de aanleg van de camping in de jaren zestig van de vorige eeuw. De vorm van de kampeervelden wisselt en de onderlinge structurering is 'losjes'.

Kampeerveld

Restaurant

Paden

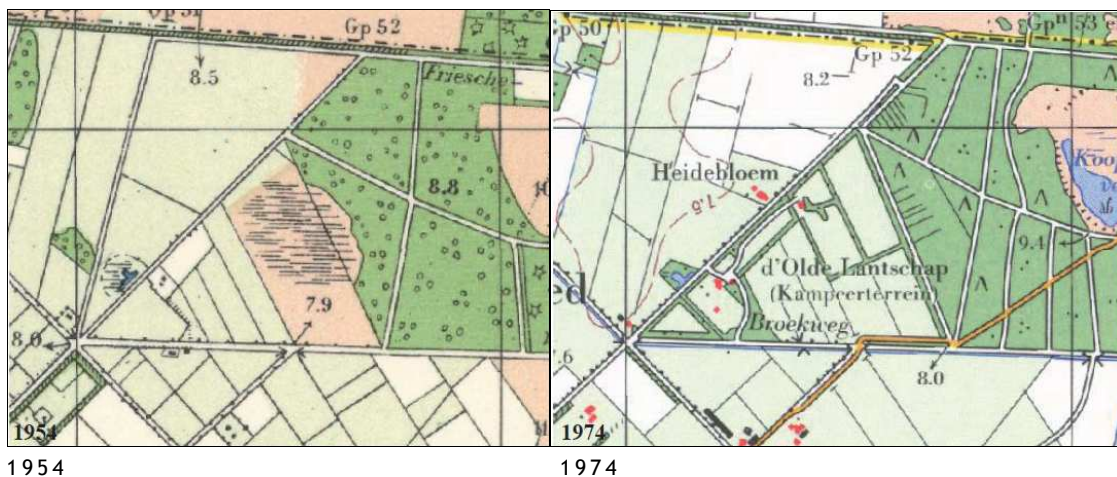

Zwembad

2.3

Historie

In 1922 bestaat het grootste deel van het gebied uit woeste heidegrond. Het bestaande patroon van wegen, de Schurer slaan en de Broekweg, is reeds aanwezig, evenals de boerenbehuizing waarin nu het restaurant is ondergebracht. Op de topografische kaart van 1954 is te zien dat de gronden rondom de boerderij in cultuur zijn gebracht. De overige heidegronden zijn ingeplant. Aan de overzijde van de weg is een veentje aangegeven, dat ook nu nog aanwezig is. In de jaren zestig van de vorige eeuw is de camping aangelegd. Op de topografische kaart uit 1974 zijn de houtwallen rondom de kampeervelden en de sanitairgebouwen aangegeven. Aan de overzijde van de weg is de boerderij 'De Heidebloem' gebouwd.

2.4

Voorgenomen plannen

Het zwaartepunt van het recreatieterrein wordt verschoven van een kampeerterrin naar een vakantiepark met recreatiewoningen. De waterrecreatie wordt een integraal onderdeel in het vakantiepark. Het vakantiepark wordt heringericht als één park met een herkenbaar centraal gebied, waar de voorzieningen zijn gesitueerd en vanwaar de toegangspaden naar de recreatiewoningen en kampeerplaatsen leiden.

De eerste fase betreft het integreren van de bestaande dagrecreatie in het vakantiepark. Hiertoe worden circa 50 recreatiewoningen rondom het water gebouwd en de recreatieplas wordt uitgebreid richting het bestaande recreatieterrein.

De tweede fase betreft het omzetten van staanplaatsen op het bestaande kampeerterrin naar recreatiewoningen en het bouwen van de resterende capaciteit van drie recreatiewoningen. Er worden 201 staanplaatsen omgezet in 67 recreatiewoningen. In totaal worden er 70 recreatiewoningen gebouwd.

Ten behoeve van de plannen zal grond worden vergraven en zullen bomen en struweel worden gekapt. Bestaande houtwallen en groenstructuren worden zoveel mogelijk geïntegreerd in het ontwerp. Dit betekent, dat grotere bomen allen zullen worden behouden. Het momenteel dichtgegroeide veentje zal weer worden opengelegd. In figuur 3 is een visualisatie van de toekomstige inrichting van het recreatiepark weergegeven.

Figuur 3. Inrichtingschets Recreatieterrein d' Olde Lantschap (BügelHajema Adviseurs augustus 2010)

Gebiedsbescherming en effectbepaling

3

De voor dit plangebied relevante wet- en regelgeving betreft voor de gebiedsbescherming de Natuurbeschermingswet 1998 en voor de Ecologische Hoofdstructuur de Nota Ruimte en de uitwerking daarvan in de Omgevingsvisie Drenthe (zie bijlage 1).

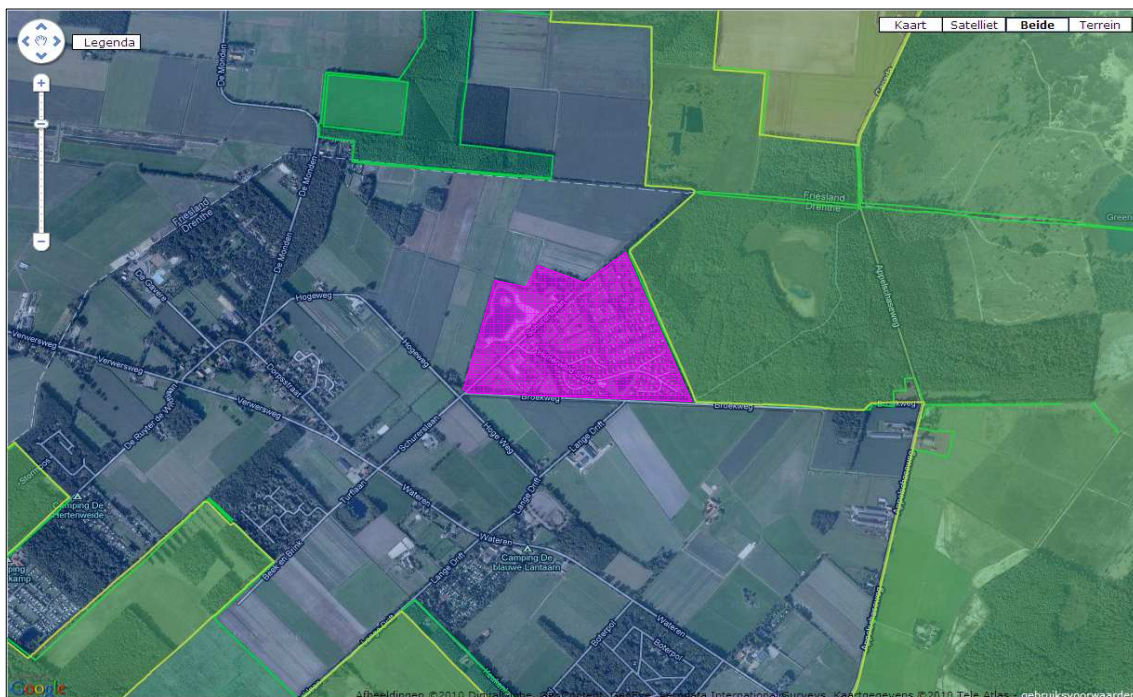
3.1

Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied is geen onderdeel van een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 of de Ecologische Hoofdstructuur. Aan de oostzijde grenst het recreatieterrein wel aan het Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld. Delen van dit Natura 2000-gebied liggen op enige afstand ook ten zuiden en ten westen van het recreatieterrein.

INVENTARISATIE

Voor een exacte begrenzing van deze beschermde gebieden, zie figuur 4.

Figuur 4. Begrenzing Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld (geel) en Ecologische Hoofdstructuur (groen) nabij het plangebied (roze)

Ecologische Hoofdstructuur

De nabijgelegen gebieden in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (Nota Ruimte, Omgevingsvisie Drenthe) zijn weergegeven in figuur 4. Deze komen grotendeels overeen met de begrenzing van het Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld.

Externe werking

De Natuurbeschermingswet 1998 verlangt dat onderzoek wordt gedaan naar de effecten van het plan op de natuurwaarden van het Natuurbeschermingswetgebied waarin het ligt. Echter, ook mogelijke effecten op aangrenzende of in de directe omgeving van het plan liggende gebieden dienen te worden onderzocht, de zogenaamde externe werking. Als gevolg hiervan is het noodzakelijk de effecten van de vervanging van staanplaatsen voor recreatiebungalows en de realisatie van de bungalows rond de recreatieplas op Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld in beeld te brengen. Eenzelfde geldt voor gebieden behorende tot de Ecologische Hoofdstructuur.

Bevoegd gezag

Het bevoegd gezag voor het Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur zijn de Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe.

Procedure

In het kader van de gebiedsbescherming moet conform de daarvoor ontwikkelde praktijk, door de initiatiefnemer (Kuierhold B.V) samen met haar ecologische adviseur (BügelHajema Adviseurs) een gesprek worden aangegaan met het bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet 1998. Het doel van dit gesprek is, vast te stellen of het bevoegd gezag vindt dat er wetenschappelijke zekerheid is dat het project geen negatieve effecten zal hebben op de kwalificerende waarden van de beschermde gebieden. Indien die zekerheid er niet is, zal een passende beoordeling, dan wel een verslechteringstoets moeten worden opgesteld. Ook ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur dient het bevoegd gezag te bevestigen dat geen sprake is van negatieve effecten.

Effecten onderzoek

Dit rapport beschrijft de relevante ecologische waarden op en rond de locatie van het recreatiepark en de effecten van de plannen voor het park op deze natuurwaarden. Van belang is op te merken dat het recreatiepark al jaren op deze locatie aanwezig en in gebruik is. Natuurwaarden in de omgeving van het park kunnen zich al jaren in de aanwezigheid van het park handhaven.

De toetsing van mogelijke schadelijke effecten op de natuur heeft betrekking op:

1. veranderingen in het bezettingsgraad als gevolg van plaatsing bungalows, welke jaarrond in gebruik kunnen zijn in plaats van staanplaatsen welke enkel in de periode maart tot oktober bezet zijn;

2. uitbreiding van het park door de realisatie van 50 extra bungalows rond de recreatieplas van het recreatiepark.

3.2

T e b e s c h e r m e n w a a r d e n

In het navolgende volgt een beschrijving van de te beschermen waarden, zoals vastgelegd in het aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld. Voor een volledige beschrijving van de te beschermen waarden en soorten en de daarbij behorende doelstellingen wordt verwezen naar het aanwijzingsbesluit (www.minlnv.nl).

Drents-Friese Wold & Leggelderveld

Het Drents-Friese Wold & Leggelderveld is met een oppervlakte van meer dan 6.000 ha het grootste aaneengesloten bos- en natuurgebied op de zandgronden van Noord-Nederland. Het gebied bestaat voor ongeveer driekwart uit naaldbos, waarvan het merendeel in de eerste helft van de twintigste eeuw als heide- of stuifzandbebossing is aangelegd. Deze bospercelen worden afgewisseld door grotere en kleinere heidevelden met vennen. Verder omvat het gebied kleine stukken loofbos, jeneverbesstruweel en enige zandverstuivingen, waarvan het Aekingerzand de grootste oppervlakte beslaat. Stroming en samenstelling van het grondwater worden bepaald door keileemafzettingen van wisselende dikte. Een deel van de vennen en laagten is zwak gebufferd door aanvoer van water dat met de keileem in contact heeft gestaan, terwijl andere vennen vrijwel uitsluitend door regenwater worden gevoed.

Habitattypen

Het Natura 2000-gebied is aangewezen voor dertien habitattypen die op de Habitatrichtlijn staan vermeld. In de droge sfeer gaat het om zandverstuivingen (H2330), stuifzandheide (H2310), binnenlandse kraaiheidevelden (H2320), jeneverbesstruweel (H5130) en oud eikenbos (H9190). Rondom het Aekingerzand is recent naaldbout gekapt om de open oppervlakte te vergroten en de zandverstuiving meer kans te geven. Heischraal grasland (H6230) komt voor in de Schoapedobbe en het Leggelderveld. Natte heide (H4010) beslaat aanzienlijke oppervlakten in het Doldersummerveld, het Wapserzand en het Leggelderveld. Door snavelbiezen gedomineerde pionierbegroeiingen (H7150) staan voornamelijk op plagplekken en zijn dus sterk afhankelijk van menselijke ingrepen.

De vennen en laagten in het Drents-Friese Wold tonen een grote verscheidenheid, die samenhangt met het basengehalte van het water en het al of niet droogvallen. Planten van zwak gebufferde, tijdelijk droogvallende wateren (H3130) komen vooral voor in het Aekingerbroek. Het habitatype zure vennen (H3160) komt op diverse plekken in het gebied voor, in een vorm met drijvende egelskop. Van bijzondere betekenis is de Ganzenpoel bij Wateren als voorbeeld van een zeer zwak gebufferd ven (H3110). Dit ven is sinds lang de enig

overgebleven vindplaats van Waterlobelia (*Lobelia dortmanna*) in Noord-Nederland. Actieve hoogvenen, heideveentjes (subtype B, H7110) komen voor in de boswachterij Smilde, Boschoord en in de natte heide van het Wapserveld, Doldersummerveld en Leggelderveld. Ten slotte komt het habitatype beken en rivieren met waterplanten (H3260), waterranonkels (subtype A) voor in sloten rondom de Vledder Aa. Een goed voorbeeld van het habitatype komt voor in de omgeving van de Kwasloot.

Soorten

Flora

In het Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld komt één plantensoort voor die is geplaatst op de Habitatrichtlijn, namelijk drijvende waterweegbree (H1831). De soort is in ieder geval bekend van de herstelde Vledder Aa op ruime afstand van het plangebied.

Fauna

In het Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld komt één soort voor die is geplaatst op de Habitatrichtlijn, namelijk kamsalamander (H1166). Kamsalamander heeft in deze omgeving een van zijn belangrijkste leefgebieden in Nederland. Zowel binnen als buiten het Natura 2000-gebied zijn geschikte biotopen aanwezig. De soort komt binnen het gebied voor op Berkenheuvel, Dieverzand, Doldersumse Veld en Boschoord. Met de herinrichting van de Vledder Aa en voormalige landbouwgronden bij Diever wordt de leefomgeving van kamsalamander sterk verbeterd. Uit de directe omgeving van het plangebied is van deze soort geen populatie bekend.

Vogels

Het Natura 2000-gebied is aangewezen voor negen soorten vogels. Hiervan zijn zwarte specht (A236) draaihals (A233) en wespandief (A072) bewoners van uitgestrekte, oudere bossen. De grauwe klauwier (A338) is kenmerkend voor oude, kleinschalige cultuurlandschappen, de boomleeuwerik (A246) voor stuifzand- en heidelandschappen met verspreide bomen. De vennen vormen een belangrijk broedgebied voor de dodaars (A004), terwijl tapuit (A277), paapje (A275) en roodborsttapuit (A276) het moeten hebben van heide, schraalland en stuifzand. Het is niet uitgesloten, dat het aangrenzende bosgebied onderdeel is van een territorium van zwarte specht en wespandief. Overige genoemde soorten zullen territoria op ruimere afstand van het plangebied hebben.

3.3

Effecten

In de navolgende tabel zijn alle mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied opgesomd. In de tabel is per fase een effectbeoordeling gemaakt. In de tabel is te zien dat de voorgenomen plannen mogelijk verstoring van geluid, licht en optische verstoring als indirect effect

kunnen hebben. Aan de hand van de effectenindicator² is vervolgens nagegaan of deze (indirecte) effecten van invloed zijn op de genoemde instandhoudingsdoelstellingen.

Tabel A. Effecten beoordeling

Nummer	Effecten	Fase 1	Fase 2
1	Oppervlakte verlies	-	-
2	Versnippering	-	-
3	Verzuring	-	-
4	Vermesting	-	-
5	Verzoeting	-	-
6	Verziltting	-	-
7	Verontreiniging	-	-
8	Verdroging	-	-
9	Vernatting	-	-
10	Veranderde stroomsnelheid	-	-
11	Verandering overstromingsfrequentie	-	-
12	Verandering dynamiek substraat	-	-
13	Verstoring door geluid		
14	Verstoring door licht		
15	Verstoring door trilling	-	-
16	Optische verstoring		
17	Verstoring door mechanische effecten	-	-
18	Verandering in populatiedynamiek	-	-

	Indirect negatief effect		
	Positief effect		
	Direct negatief effect		
	Niet van toepassing		

Recreatie

Effecten op de natuurdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld zullen optreden als gevolg van wijzigingen in het aantal recreanten op het terrein d' Olde Lantschap, die het gebied bezoeken. Om inzicht te krijgen in de veranderingen in recreatie worden deze in navolgende paragrafen inzichtelijk gemaakt.

Momenteel biedt d' Olde Lantschap:

- 406 staanplaatsen, (waaronder 100 stacaravans);
- 97 recreatiewoningen.

In totaal biedt 'd Olde Lantschap wanneer de plannen doorgang vinden:

- 205 staanplaatsen, (waaronder 100 stacaravans);
- 217 recreatiewoningen.

² De effectenindicator is een hulpmiddel voor initiatiefnemers, vergunningverleners en planmakers die te maken krijgen met activiteiten in of nabij Natura 2000-gebieden. De effectenindicator is een instrument waarmee mogelijke schadelijke effecten ten gevolge van de activiteit en de plannen kunnen worden verkend. De effectenindicator geeft informatie over de gevoeligheid van soorten en habitattypen voor de meest voorkomende storende factoren. Deze informatie is generiek: om vast te stellen of een activiteit in praktijk schadelijk is, moet vervolgonderzoek plaatsvinden.

Bezetting

De gemiddelde bezetting van een bungalow op het reeds bestaande bungalowpark op het terrein is 2,1 personen. Die van een staanplaats is 3,6 personen. Een bungalow heeft een gemiddelde bezetting van 60% wat inhoudt dat die 218 dagen per jaar bezet is met 2,1 personen. In totaal maakt dit 458 overnachtingen per bungalow per jaar. Een kampeerplaats is gemiddeld 45 dagen bezet met 3,6 personen en daarmee 162 overnachtingen per staanplaats per jaar.

De huidige bezetting op jaarbasis betreft derhalve 110.198 overnachtingen en in de toekomstige bezetting³ betreft het 132.596 overnachtingen. Verdeeld over het jaar zijn dit 61 overnachtingen per dag meer. Hierbij moet worden opgemerkt, dat bij deze bezettingsgraden het maximaal aanwezige recreanten op het terrein afneemt van 1.666 in de huidige situatie naar 1.194 in de toekomstige situatie.

Regio

Van de gemeente zijn gegevens verkregen over het aantal staanplaatsen en recreatiewoningen in en uit de directe omgeving van recreatieterrein d' Olde Lantschap. Op deze gegevens is dezelfde berekening toegepast waardoor het totaal aantal overnachtingen in de huidige situatie in de omgeving van Wateren op 334.710 uitkomt. Ten opzichte van de huidige situatie zorgen de plannen voor een toename van 22.398 overnachtingen op jaarbasis. Dit is een toename van 7,5% in de regio.

Verstoring door geluid

Door de toename en wijzigingen in de vorm van het aantal overnachtingen op het recreatieterrein is het niet uitgesloten dat als gevolg hiervan geluidsverstoring op het aangrenzende deel van het natuurgebied verandert. Het is echter aannemelijk, dat door de afname van het maximaal aantal recreanten op het park de piekbelasting juist afneemt. Bovendien vindt recreatie ten opzichte van staanplaatsen in bungalows voornamelijk binnen plaats. Dit zou een gunstig effect kunnen hebben op eventuele geluidsbelasting op het Natura 2000-gebied.

Daarnaast heeft geluid geen effect op de aanwezige habitattypen en -soorten van het Natura 2000-gebied. Het bosperceel grenzend aan het recreatieterrein is mogelijk onderdeel van een territorium van zwarte specht en/of wespen-dief. Mogelijk zal als gevolg van een geringe toename aan geluidsverstoring de kwaliteit van dit gebied enigszins afnemen. Het is echter niet waarschijnlijk, dat er hierdoor minder broedparen zullen broeden en hiermee de instandhoudingsdoelstellingen worden geschaad.

---

³ Dit onder voorwaarde van vergelijkbare bezettingsgraad in de nieuw te realiseren bungalows en een gelijkblijvende bezettingsgraad van de staanplaatsen. Uiteraard zal de bezettingsgraad van de nieuwe bungalows nog niet gelijk op dit niveau zitten en zal dit gedurende enkele jaren moeten groeien. De aanvragers verwachten dat dit realiseerbaar is.

Verstoring door licht

In de toekomstige situatie kunnen nieuwe lichtbronnen worden aangebracht. Kunstmatige verlichting van de nachtelijke omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Op het recreatieterrein is reeds buitenverlichting aanwezig rondom de centrale voorzieningen, aan de bungalows en langs paden en wegen. De delen van het recreatieterrein direct grenzend aan het Natura 2000-gebied worden niet anders ingericht. Het is echter aannemelijk, dat met de realisatie van de nieuwe recreatiewoningen meer of andere verlichting wordt aangebracht langs paden en aan de nieuwe bungalows.

Verstoring door licht heeft echter geen effect op de habitat- en flora instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Het is, gezien het voorkomen en de afstand tot geschikte biotopen niet waarschijnlijk, dat eventuele lichtuitstraling de aangewezen habitatsoort zal bereiken. Dit geldt tevens voor aangewezen broedvogelsoorten welke niet in de delen grenzend aan het recreatieterrein tot broeden zullen komen.

Bolvormige lantaarnpaal in het bungalowpark welke naar alle zijden uit straalt

Lichtbronnen kunnen echter ook een directe aantrekkende tot verblindende of afstotende werking op mobiele organismen uitoefenen. Bij een secundaire lichtbron, zoals gevormd door het optreden van airglow (verlichting van de hemel boven sterk verlichte objecten), spelen deze aspecten evenzeer. Bijzonderheid hierbij is dat 's nachts trekkende en op hun magnetisch kompas vliegende vogels door oranjegeel licht, zoals dat zich bij een door lichtverstrooiing ontstane lichtkoepel voordoet, gedesoriënteerd kunnen raken. Dit deel van Nederland maakt echter geen onderdeel uit van een belangrijke trek-

route voor vogels. Daarnaast zal gezien de reeds aanwezige verlichting van het recreatiepark er geen wezenlijke veranderingen in het gebied optreden.

Het is echter aan te bevelen om de momenteel aanwezige (niet afgeschermd) buitenverlichting in het bungalowpark te vervangen voor verlichting, die minder naar de omgeving uitstraalt.

Optische verstoring

Optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen, dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem. De piekbelasting van recreanten op het recreatiepark neemt als gevolg van de ontwikkelingen sterk af. Echter op jaarbasis is toch sprake van een toename van ongeveer 61 recreanten per dag ten opzichte van de huidige situatie. Uitgezonderd de habitattypen en habitatoorten zijn alle overige soorten gevoelig voor optische verstoring. Het Natura 2000-gebied is, uitgezonderd van de paden, niet vrij toegankelijk. Hierdoor is de belangrijkste bron van optische verstoring (wandelen) beperkt tot de directe omgeving van de paden. Deze gebieden grenzend aan de paden hebben reeds een matige kwaliteit. Het is niet aannemelijk dat de extra recreanten vanuit d' Olde Lantschap ertoe zullen bijdragen, dat de kwaliteit veel verder achteruit zal gaan. Voor het merendeel van de soorten is behoud van de huidige situatie voldoende om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Het behalen van de doelstellingen voor soorten als tapuit en draaihals kan enkel worden bereikt door het creëren van meer en kwalitatief hoogwaardig broedgebied. Het creëren van rustgebieden en het verleggen van paden of recreatieve routes door het gebied zal hieraan een veel belangrijkere bijdrage kunnen leveren.

Conclusie

De voorgenomen plannen kunnen verstoring van licht, geluid en optische verstoring tot gevolg hebben. Licht- en geluidverstoring zullen niet van invloed zijn op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Dit omdat habitattypen en flora hiervoor niet gevoelig zijn en omdat aangewezen soorten niet of slechts sporadisch binnen de invloedssfeer van het recreatiepark voorkomen.

Verschillende soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn opgesteld, zijn wel gevoelig voor optische verstoring. De voorgenomen plannen zullen naar verwachting op jaarbasis meer optische verstoring met zich meebrengen. Echter de maximale verstoring (piekbelasting) op het gebied zal door een lagere bezettingsgraad dalen. Daarnaast is recreatie binnen het Natura 2000-gebied slechts op de aanwezige paden toegestaan, waardoor de belangrijkste bron optische verstoring (wandelen) beperkt is tot de directe omgeving van de paden. Het is echter niet aannemelijk, dat deze extra recreanten ertoe zullen bijdragen, dat eventuele instandhoudingsdoelstellingen niet worden bereikt.

3.3.1

Ecologische Hoofdstructuur

Het ruimtelijke beleid voor de Ecologische Hoofdstructuur is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. De provincie Drenthe heeft in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur de wezenlijke kenmerken en waarden (natuurdoeltypen) voor het gebied aangrenzend aan het recreatiepark in beeld gebracht. Het gebied kenmerkt zich als bossen van arme zandgronden (3.64). De boomlaag bestaat uit grove dennen en/of zomereiken en ruwe berken. De struiklaag is weinig tot niet ontwikkeld. De betekenis voor de biodiversiteit is met name gelegen in het grote aantal (vaak bedreigde) paddenstoelen, mossen en korstmossen, maar ook vrij veel doelsoorten uit andere soortgroepen maken van dit type bos gebruik. De vele soorten broedvogels komen echter ook in andere bossen voor. Het gebied heeft als zoogdier doelsoorten onder andere boomarter, das, eekhoorn, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis. Ten aanzien van vogels betreft het onder andere bonte vliegenvanger, boomklever, buizerd, geelgors, groene specht en havik. Daarnaast heeft of kan het een functie hebben voor de volgende reptielen en amfibieën: adder, gladde slang, hazelworm, heikikker, poelkikker en kamsalamander.

Bij de toetsing van het plan in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur moet worden getoetst op behoud van areaal, kwaliteit en samenhang van de Ecologische Hoofdstructuur als geheel. Zowel areaal als de samenhang van in de omgeving aanwezige gebieden uit de Ecologische Hoofdstructuur verandert als gevolg van de plannen niet. Door een toename van het dagelijks aanwezige aantal recreanten op het recreatiepark zal het gebied wel meer worden verstoord. Echter, op dit moment vindt in dit gebied reeds recreatie vanuit het recreatiepark en de regio plaats. Het is twijfelachtig of de momenteel aanwezige natuurwaarden hierdoor in aantallen en soorten achteruit zullen gaan. In de vorige paragrafen is uiteengezet waarom significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden niet worden verwacht. Aangezien het daarbij om relatief kritische soorten gaat, worden er ook geen significant negatieve effecten op de Ecologische Hoofdstructuur verwacht.

De activiteit lijkt op het punt van de Ecologische Hoofdstructuur niet in strijd met de Omgevingsvisie Drenthe. Het is aan het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe, om deze visie te bevestigen.

CONCLUSIE

Soortenbescherming en effectbepaling

4

Relevante wet- en regelgeving op het gebied van de soortenbescherming betreft de Flora- en faunawet en het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Nadere informatie over deze wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage 1. Het onderzoek is uitgevoerd op basis van bestaande gegevens en twee veldbezoeken.

WET- EN REGELGEVING

Op basis van de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Het gaat hierbij om algemene soorten (soorten uit tabel 1), overige soorten (soorten uit tabel 2) en strikt beschermde soorten (soorten uit tabel 3). Om verwarring te voorkomen, wordt in dit rapport respectievelijk de benaming licht, middelzwaar en streng beschermd gehanteerd (zie bijlage 1).

BESCHERMINGSREGIME

Geraadpleegde databanken (opgave van Het Natuurloket⁴, zie bijlage 2), verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten, websites en rapporten zijn met een eigen nummer in de literatuurlijst opgenomen. Gegevens uit deze bronnen worden bij het bespreken van de verschillende soortengroepen alleen genoemd indien ze een meerwaarde hebben voor het onderzoek.

BRONNEN

Het plangebied is half juli 2009 en eind maart 2010 bezocht om een indruk te krijgen van de terreinomstandigheden van het plangebied, de omgeving en de voorkomende flora en fauna (zie ook paragraaf 5.1). Het eerste veldbezoek is in een geschikt seizoen uitgevoerd om bijna alle soortgroepen te kunnen waarnemen. Het tweede veldbezoek was enigszins vroeg in het seizoen maar tevens juist gericht op de aanwezigheid van vroeg actieve soorten. Op basis van beide veldbezoeken, de aard van het plangebied en op basis van de indruk die van het gebied is verkregen.

VELDBEZOEK

Tezamen met de kennis over leefgebieden van soorten en de beschikbare gegevens, kan van bijna alle soortengroepen met voldoende zekerheid een oordeel worden gegeven over het voorkomen van beschermde soorten in het gebied.

---

⁴ Het Natuurloket is een onafhankelijke informatiemakelaar die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Deze gegevens zijn afkomstig uit de databanken van talloze organisaties, verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF). Het Natuurloket bezit zelf geen gegevens. Het Natuurloket is een initiatief van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de organisaties binnen de VOFF (www.natuurloket.nl).

LEESWIJZER In hoofdstuk 2 is ten behoeve van de fasering van de plannen, maar ook ten behoeve van de leesbaarheid twee deelgebieden afzonderlijk te beschrijven. Ten behoeve van de soortbeschrijving is dit echter niet altijd relevant, omdat soorten onder andere vrij kunnen bewegen tussen beide gebieden. Derhalve wordt deze tweedeling in gebieden niet bij elke soortgroep consequent gebruikt.

4.1

Vaatplanten

INVENTARISATIE Deelgebied 1

Dit deel van het plangebied is ingericht met een zwem- en speelvijver, een ligweide en een visvijver. De ligweide wordt ook hier regelmatig gemaaid waardoor enkel nog typische kruiden, zoals madeliefje, scherpe boterbloem en paardenbloem tussen het gras standhouden. Achter de boerderij De Heidebloem bevindt zich een kampvuurplaats/arena, omringd door hoge coniferen. Rondom de vijver is een parkachtig landschap aanwezig met een grasveld en meer verspreid staande bomen en struiken, zoals (sier)kers, witte paardenkastanje, beuk, trossvlier en Gelderse roos.

De zwem- en speelvijver is van het achterliggende gebied afgescheiden middels een brede houtsingel met hierin voornamelijk zwarte els, ruwe berk en schietwilg. In de zwemvijver zijn geen waterplanten aanwezig.

In de westhoek van de zwemvijver staat aan de randen van het water pitrus en is tevens opslag van wilg en zwarte els aanwezig.

In het zuiden van het gebied ligt een veentje, dat al tientallen jaren aan het verlanden is. In de het water bevinden zich, uitgezonderd van een dikke laag klein kroos, geen waterplanten. Aan de niet overgroeide randen van het veentje staat onder andere grote lisdodde, gele waterkers, grote kattenstaart, pitrus, grote brandnetel en riet. De verlandde delen zijn voornamelijk begroeid met wilg en zwarte els.

Volgens de beschikbare bronnen (1) zijn uit de omgeving van het plangebied geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst bekend. Gezien de omstandigheden in het plangebied worden deze ook niet verwacht.

Deelgebied 2

Dit deel van het plangebied bestaat momenteel uit de kampeervelden ten zuiden en ten noorden van de entree van het recreatiepark. De kampeervelden worden met grote regelmaat gemaaid en tussen onder andere het Engels raai-gras en straatgras staan enkel kruiden zoals madeliefje, scherpe- en kruipende boterbloem en paardebloem. In de aanwezige houtwallen staat een breed scala aan boomsoorten. Over het algemeen betreft het echter een afwisseling van zomereik, ruwe berk, zwarte els en es. Daarnaast staat in de ondergroei regelmatig lijsterbes en hazelaar. Bomen (voornamelijk zomereik) met een grote omvang staan in de houtwallen die zijn aangeplant bij de aanleg van de

camping in de jaren zestig van de vorige eeuw. Binnen de kampeervelden bevinden zich echter ook afschermingen van gecultiveerde planten, zoals coniferen, laurierkers, rododendron en rozen.

Door de ontwikkelingen zullen er geen negatieve effecten op beschermde soorten of soorten van de rode lijst optreden.

EFFECTEN

Op basis van de veldbezoeken en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep vaatplanten ontstaan. Door de ontwikkelingen zullen er geen standplaatsen van beschermde soorten worden aangetast.

CONCLUSIE

4.2

Zoogdieren - vleermuizen

Het plangebied is door de afwisseling van (open) graslandjes met opgaande begroeiing en de aanwezige waterpartijen geschikt foerageergebied voor diverse uit de bronnen (1, 3, 17) bekende vleermuissoorten. De in het recreatiepark aanwezige bebouwing biedt mogelijk verblijfplaatsen aan gebouw-bewonende soorten, zoals gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Hierbij betreft het met name de bebouwing van de centrale voorzieningen, recreatiewoningen en De Heidebloem. Daarnaast is het niet uitgesloten, dat in de oudere bomen van het recreatiepark zich holtes bevinden waarin boombewonende soorten, zoals watervleermuis en rosse vleermuis een verblijfplaats hebben.

INVENTARISATIE

Tijdens het veldbezoek in maart 2010 zijn twee exemplaren rosse vleermuis jagend boven de zwemvijver waargenomen. Boven de visvijver werden minimaal tien exemplaren gewone dwergvleermuis aangetroffen. Het tijdstip van deze waarnemingen (20 minuten na zonsondergang) is dermate vroeg, dat een verblijfplaats in de directe omgeving zeer waarschijnlijk is.

Na realisatie van de ontwikkelingen zal de kwaliteit van het foerageergebied voor vleermuizen in beide gebieden mogelijk enigszins afnemen. Echter een groot gedeelte van het plangebied zal na de ontwikkelingen een vergelijkbare kwaliteit hebben. Door de nieuwbouw van bungalows kunnen (op den duur) verblijfplaatsen voor vleermuizen ontstaan.

EFFECTEN

Gewone grootoorvleermuis

Gewone dwergvleermuis

CONCLUSIE Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de voorkomende vleermuissoorten ontstaan. Door de plannen zullen geen negatieve effecten op de voorkomende soorten en gebiedsfuncties optreden.

4.3

Zoogdieren - overige

INVENTARISATIE De ruigere begroeide delen van het plangebied vormen een geschikt leefgebied voor alle uit de bronnen (1, 7, 10) bekende kleine zoogdieren, zoals aardmuis, gewone- en tweekleurige bosspitsmuis, dwergspitsmuis, bosmuis, rosse woelmuis, veldmuis, mol, konijn en egel. Daarnaast is het plangebied zeer waarschijnlijk een onderdeel van het foerageergebied van een marterachtige, zoals bunzing, wezel, hermelijn en vos. Het is niet uitgesloten dat binnen het plangebied van een van de marterachtigen een verblijfplaats aanwezig is. De hiervoor genoemde soorten betreffen alle licht beschermde soorten. Andere licht beschermde soorten die uit de bronnen (10) naar voren komen, zoals woelrat, muskusrat en haas worden op basis van de biotoopeisen van deze soorten niet binnen het plangebied verwacht.

Op basis van de geraadpleegde bronnen (1, 7, 10) kunnen de middelzwaar en streng beschermde soorten steenmarter, eekhoorn en das in de omgeving van het plangebied worden verwacht. Het plangebied zal door de aanwezige verstoring geen belangrijk onderdeel van het jachtgebied van das vormen. Eekhoorn zal vanuit het naastgelegen bosgebied het plangebied bezoeken om in te foerageren, maar een verblijfplaats(nest) is tijdens geen van de veldbezoeken geconstateerd.

Het is niet uitgesloten, dat het plangebied een onderdeel vormt van het jachtgebied van steenmarter. Steenmarters hebben soms ook verblijfplaatsen in gebouwen en schuurtjes en in het plangebied kan daarom een verblijfplaats van deze soort aanwezig zijn.

Bosmuis

Egel

Veldmuis

Ten behoeve van de ontwikkelingen zal de bodem worden vergraven, waardoor het leefgebied van de voorkomende soorten verloren en enkele vaste verblijfplaatsen worden vernietigd en verstoord. Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood. De verwachting is dat het plangebied na inrichting door de aanleg van meer struweel tussen de bungalows een hogere waarde voor kleine zoogdieren zal hebben.

EFFECTEN

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep overige zoogdieren ontstaan. In de plangebieden komen enkele licht beschermde soorten voor. Het gaat hierbij onder andere om aardmuis, gewone- en tweekleurige bosspitsmuis, dwergspitsmuis, bosmuis, rosse woelmuis, veldmuis, mol, konijn, egel, hermelijn, wezel en bunzing. Ten behoeve van de ontwikkelingen kunnen vaste verblijfplaatsen van deze soorten worden vernietigd en verstoord (artikel 11). Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood (artikel 9). In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling voor de artikelen 9 tot en met 11. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten is een ontheffingsaanvraag voor deze soorten niet aan de orde. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

CONCLUSIE

Om invulling te geven aan de zorgplicht is het zeer wenselijk dat het plangebied voor aanvang van de werkzaamheden zoveel mogelijk ongeschikt voor dieren wordt gemaakt. Dit kan onder meer worden bewerkstelligd door de vegetatie in het terrein enkele dagen voor aanvang van de werkzaamheden kort af te maaien. In de tussenliggende dagen zullen diersoorten zoals (spits)muizen het terrein verlaten, omdat er niet voldoende dekking aanwezig is.

ZORGPLICHT

4.4

Vogels

Het plangebied heeft een grote afwisseling van houtwallen, kleine bosjes en waterpartijen en grenst daarnaast aan een uitgestrekt bosgebied. Hierdoor is het potentieel geschikt voor een grote verscheidenheid aan broedvogels om in te broeden of te foerageren. Door het relatief intensieve gebruik van het terrein zullen echter meer verstoringsgevoelige soorten zich hier niet thuis voelen

INVENTARISATIE

om te broeden. Tijdens de veldbezoeken zijn in totaal 35 soorten vogels (zie tabel B) vastgesteld waarvan er naar alle waarschijnlijkheid 24 daadwerkelijk in het plangebied broeden. Van de waargenomen soorten zijn er twee opgenomen op de Rode Lijst; één (ringmus) ervan broedt naar alle waarschijnlijkheid in het terrein. Gelet op het feit dat de gegevens zijn gebaseerd op twee bezoeken aan het begin en het einde van het broedseizoen, is het waarschijnlijk dat meerdere soorten over het hoofd zijn gezien. Rondom De Heidebloem zijn tijdens geen van de veldbezoeken soorten waargenomen, zoals huismus, gierzwaluw of steenuil, waarvan de broedplaats in het kader van de Flora- en faunawet als jaarrond te beschermen verblijfplaats wordt beschouwd. Voor de meeste soorten voldoen de waarnemingen bovendien niet aan de criteria voor een territorium. Volgens de bronnen (15) zijn uit het uurhok 114 soorten broedvogels bekend, waarvan 21 soorten tevens op de Rode lijst staan (zie bijlage 5). Dit relatief hoge aantal aan (bijzondere) broedvogels is mede te danken aan het feit, dat binnen het uurhok ook een groot gedeelte van het Natura 2000-gebied ligt met een hoge verscheidenheid aan biotopen. Binnen het redelijk verstoorde plangebied zijn deze soorten echter niet te verwachten.

Tabel B. Waargenomen vogelsoorten in en nabij het plangebied tijdens beide veldbezoeken

Nederlandse naam/Datum	14-7-2009	25-3-2010	Rode lijst
Wilde Eend	x	x	
Kuifeend		x	
Havik	x		
Buizerd	x	x	
Fazant		x	
Waterhoen		x	
Kievit	x		
Houtsnip		x	
Houtduif	x	x	
Turkse Tortel	x	x	
Groene Specht		x	KW
Grote Bonte Specht	x	x	
Boompieper		x	
Witte Kwikstaart	x		
Winterkoning	x	x	
Heggenmus	x		
Roodborst	x		
Merel	x	x	
Grasmus	x		
Zwartkop	x		
Tjiftjaf	x	x	
Goudhaantje	x		
Staartmees	x		
Pimpelmees	x	x	
Koolmees	x	x	
Boomklever	x	x	
Gaai		x	
Ekster	x		
Zwarte Kraai	x	x	

Nederlandse naam/Datum	14-7-2009	25-3-2010	Rode lijst
Spreeuw	x		
Ringmus	x		GE
Vink	x	x	
Groenling	x	x	
Geelgors	x	x	

Het broed- en foerageergebied van een aantal vogelsoorten zal veranderen als gevolg van de ontwikkelingen. Aangezien de houtwallen niet of nauwelijks worden aangetast zal het grotendeels geschikt broedgebied blijven voor voor- komende broedvogels. Indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden opgestart, kunnen nesten van broedvogels worden verstoord.

EFFECTEN

Tjiftjaf

Roodborst

Geelgors

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen (6, 15) is een vol- doende beeld van de soortengroep vogels ontstaan. Alle vogelsoorten (uitge- zonderd exoten) zijn beschermd. Ontheffing voor het vernielen en verstoren van bewoonde nesten van vogels (artikel 11) wordt in principe niet verleend. Men kan in beide plangebieden ervan uitgaan dat geen verbodsbepalingen wor- den overtreden als buiten het broedseizoen wordt gewerkt of als voor het broedseizoen wordt begonnen en de werkzaamheden continu voortduren. Als de werkzaamheden voor het broedseizoen worden gestart en continu voortdu- ren, zullen broedvogels een rustiger broedplaats (op enige afstand) zoeken en niet door de werkzaamheden worden gestoord. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt evenwel dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli loopt.

CONCLUSIE

Wanneer men de werkzaamheden tijdens het broedseizoen wil opstarten, dient het terrein vooraanvang van de werkzaamheden door een deskundige te wor- den onderzocht op het voorkomen van broedvogels. Wanneer broedvogels wor- den aangetroffen, moeten de werkzaamheden worden uitgesteld of moet rond het nest een 'werkvrrije' zone in acht worden genomen. In deze zone mag dan niet worden gewerkt teneinde verstering van de broedende vogel(s) te voor- komen.

4.5

Amfibieën

INVENTARISATIE

Binnen deelgebied 2 zijn geen wateren aanwezig waarin amfibieën tot voortplanting kunnen komen. Uit de geraadpleegde bronnen (5, 8, 21) komen uit het uurhok acht soorten amfibieën naar voren (zie bijlage 6), waaronder drie streng beschermde soorten (heikikker, poelkikker en kamsalamander).

Het veentje en de visvijver in deelgebied 1 zijn voor amfibieën mogelijk geschikt als voortplantingswater. Tijdens het veldbezoek in juli 2009 zijn bastaardkikker en bruine kikker in en nabij het veentje waargenomen.

Tijdens een veldbezoek in maart 2010 is specifiek gezocht naar de aanwezigheid van heikikker en kamsalamander in deelgebied 1 (zie ook paragraaf 5.1). Tijdens het veldbezoek zijn in het veentje kleine watersalamander en parende bruine kikkers en gewone padden waargenomen. In de visvijver zijn enkel parende gewone padden waargenomen.

In de visvijver is opzettelijk vis uitgezet (onder andere winde, brasem) om hierop te kunnen vissen. Over het algemeen is dergelijk visrijk water matig geschikt voor amfibieën. Het veentje is door de aanwezige begroeiing grotendeels beschaduwd. Tijdens het veldbezoek in juni 2009 was het wateroppervlak volledig bedekt met kroos, waarvan in maart 2010 ook al enigszins sprake was. De hiervoor genoemde omstandigheden maken deze wateren zeer matig geschikt voor meer bijzondere amfibieën, zoals heikikker, poelkikker en kamsalamander. Deze soorten stellen zeer specifieke eisen aan hun voortplantingswateren en de in het deelgebied 1 aanwezige wateren voldoen hier niet aan. Dit in combinatie met het ontbreken van waarnemingen maakt het voorkomen van een (kleine) populatie van deze streng beschermde soorten in het plangebied niet aannemelijk.

De waargenomen algemene soorten kunnen tijdens de landfase mogelijk een verblijfplaats in ruigte en struweel van het plangebied hebben. Op enige afstand (400 m) van het recreatiepark bevindt zich voor eerdergenoemde streng beschermde soorten wel een geschikt voortplantingsbiotoop. Tijdens het veldbezoek van maart 2010 zijn in dit ven ook eiklommen van heikikker aangetroffen. Het is niet uitgesloten, dat zwervende exemplaren ook op het recreatiepark een (tijdelijke) verblijfplaats hebben.

EFFECTEN

Door de ontwikkelingen zal deelgebied 2 als leefgebied voor amfibieën veranderen. In de toekomstige situatie zal het echter wederom geschikt zijn als leefgebied voor voorkomende soorten in de aanwezige groenvoorzieningen tussen de bungalows. In deelgebied 1 zal het veentje weer open worden gemaakt, waardoor de kwaliteit als voortplantingswater zal verbeteren. Bij graafwerkzaamheden zullen echter terreindelen worden vergraven, waardoor (overwinterings)verblijfsplaatsen worden vernietigd en/of worden verstoord. Ook kunnen tijdens de werkzaamheden enkele exemplaren worden gedood. Ten aanzien van de sporadisch streng beschermde soorten zal het eventueel

verstoren van een enkel exemplaar niet tot effecten op de in de omgeving aanwezige populatie leiden.

Bruine kikker

Gewone pad

Kleine watersalamander

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep amfibieën ontstaan. In het plangebied komen enkele licht beschermde soorten voor. Het gaat hierbij om bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en bastaardkikker. Ten behoeve van de ontwikkelingen kunnen verblijfplaatsen van deze soorten worden vernietigd en verstoord (artikel 11). Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood (artikel 9). In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling voor de artikelen 9 tot en met 11. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten is een ontheffingsaanvraag voor deze soorten niet aan de orde. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

CONCLUSIE

4.6

Reptielen

Uit de verschillende bronnen (5, 8, 21) (zie ook bijlage 5) komt het voorkomen van middelzwaar en streng beschermde reptielen in het uurhok naar voren. Het betreft levendbarende hagedis, hazelworm, ringslang, gladde slang en adder. Volgens de gegevens van de provincie is uit het kilometerhok echter alleen gladde slang bekend. Voor reptielen bestaat het leefgebied over het algemeen uit ruige vegetatie die voldoende schuilmogelijkheden biedt en tevens voldoende open is om te kunnen zonnen, zoals overgangen tussen bos en heide en oude heidevelden. Binnen het plangebied komen deze biotopen niet voor en is geen geschikt leefgebied voor reptielen aanwezig. Aangezien uit de nabije omgeving populaties reptielen bekend zijn, is het niet uitgesloten, dat een enkel zwervend exemplaar sporadisch binnen de in het recreatiepark aanwezige groenstructuren aanwezig zal zijn.

INVENTARISATIE

Ten aanzien van een sporadisch in het plangebied aanwezig exemplaar van eerder genoemde reptielen zal het eventueel verstoren van een enkel exemplaar niet tot effecten op de in de omgeving aanwezige populatie leiden.

EFFECTEN

Hazelworm

Levendbarende hagedis

CONCLUSIE Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep reptielen ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op reptielen verwacht.

4.7

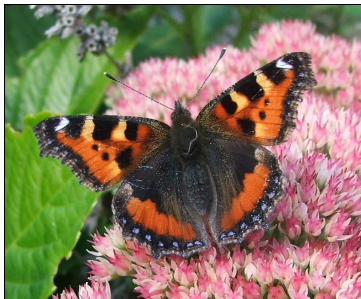
Vissen

In het plangebied vinden geen werkzaamheden plaats aan natuurlijke oppervlaktewateren, waarin beschermde vissen kunnen voorkomen. Als gevolg van de ontwikkelingen zullen geen effecten op vissen optreden.

4.8

Dagvlinders

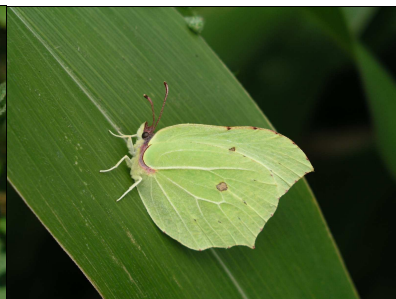
INVENTARISATIE Op basis van de geraadpleegde bronnen (8, 9, 26) zijn in het kilometerhok 16 soorten dagvlinders waargenomen (bijlage 7). Hierna bevinden zich drie soorten van de Rode lijst. Uitgezonderd de rode lijstsoorten heivlinder en gentiaanblauwtje kunnen alle uit het kilometerhok bekende soorten in het plangebied worden verwacht. De rode lijstsoort groot dikkopje is in dit deel van Nederland overigens vrij algemeen.

Kleine vos

Klein koolwitje

Citraenvlinder

EFFECTEN/CONCLUSIE Het kenmerkende biotoop van groot dikkopje, zonnige en grazige plekken langs bosranden en houtsingels, blijft ook na de ontwikkeling in stand. Op basis van

het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep dagvlinders ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten of soorten van de Rode lijst verwacht.

4.9

Libellen

Binnen deelgebied 2 is geen geschikt voortplantingswater voor libellen aanwezig. In deelgebied 1 kunnen het veentje en visvijver als voortplantingsbiotoop van algemene libellensoorten fungeren. Volgens de verschillende bronnen (19, 26) zijn in de ruime omgeving van het plangebied geen waarnemingen van beschermde libellen bekend (zie bijlage 7). Wel zijn er waarnemingen van drie meer bijzondere rode lijstsoorten. Dit betreft echter soorten van heide- of bosvennetjes met veenmos (venwitsnuitlibel, tener pantserjuffer) of vegetatierijke wateren of laagveenmoerassen (glassnijder). De aanwezige wateren voldoen niet aan deze biotoopeisen en deze soorten worden derhalve ook niet in het plangebied verwacht. In deelgebied 1 is een geschikt voortplantingsbiotoop aanwezig voor algemenere soorten zoals lantaarntje, kleine roodoogjuffer, vuurjuffer, grote keizerlibel en platbuik. Het gehele plangebied vormt waarschijnlijk onderdeel van het jachtgebied van voorkomende soorten.

INVENTARISATIE

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep libellen ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten of soorten van de Rode lijst verwacht.

EFFECTEN/CONCLUSIE

4.10

Overige ongewervelden

Met oog op de aanwezige biotopen en het voorkomen/de verspreiding in Nederland (14, 20, 26) worden binnen het plangebied geen beschermde overige ongewervelde soorten verwacht. Het is niet uitgesloten, dat in het naastgelegen bosgebied kolonies van de licht beschermde behaarde rode bosmier, kale rode bosmier of zwartrugbosmier aanwezig zijn. Deze kolonies zullen echter als gevolg van de ontwikkelingen niet worden aangetast.

INVENTARISATIE

Op basis van het veldbezoek is een voldoende beeld van de soortengroep ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten verwacht.

EFFECTEN/CONCLUSIE

Conclusie en consequenties

5

5.1

Beschermde gebieden

Beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur grenzen aan het plangebied. Door de geplande ontwikkelingen in het recreatiepark zal in de beschermde gebieden als gevolg van recreatie in het gebied een toename van verstoring plaatsvinden. Gezien de omvang van deze toename is de verwachting, dat deze niet tot significant negatieve effecten op de instandhoudingdoelstellingen van het Natura 2000-gebied zullen leiden.

Daarnaast worden er geen significant negatieve effecten op de natuurdoelstellingen voor de Ecologische Hoofdstructuur verwacht. Deze activiteit is daarmee niet in strijd met de Omgevingsvisie Drenthe.

Het is waarschijnlijk dat er geen Natuurbeschermingswetvergunning nodig is voor een minimale toename aan verstoring van instandhoudingsdoelen en habitattypen.

Op beide punten is het aan het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe, om deze visie te bevestigen. Het is derhalve aan te bevelen om deze rapportage voor te leggen aan het bevoegd gezag.

5.2

Beschermde soorten

Uit het onderzoek komt naar voren dat beide deelgebieden geen bijzondere natuurwaarde kennen. Wanneer bij het uitvoeren van de werkzaamheden rekening wordt gehouden met het broedseizoen van vogels (zie voorwaarden paragraaf 4.4) worden geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden.

Voor de aanwezige licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van de verboden in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

5.3

Uitvoerbaarheid

Uit het onderzoek naar effecten op beschermde natuurwaarden blijkt dat de aanwezige natuurwaarden geen belemmeringen vormen voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan.

Het is aan het bevoegd gezag om de visie dat geen sprake zal zijn van (significant) negatieve effecten op beschermde gebieden en een noodzaak tot vergunningen te bevestigen.

Gezien de aangetroffen soorten en de in dit rapport voorziene plannen en activiteiten behoudt dit onderzoek drie jaar zijn geldigheid voor een wettelijke of juridische procedure. Dit betreft een ontheffing voor de Flora- en faunawet, een besluit voor de Wet ruimtelijke ordening of waarop de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is. Bij aanpassingen van het oorspronkelijke plan en veranderingen in de terreinomstandigheden van het plangebied, die kunnen leiden tot andere inzichten met betrekking tot natuurwaarden, zal een actualisatie moeten plaatsvinden. Dit geldt ook wanneer het beleid voor beschermde gebieden in de omgeving verandert.

Bronnen

6

6.1

Veldbezoek

Het plangebied en omgeving zijn op 14 juli 2009 en 25 maart 2010 door de heer drs. M. van Dinther bezocht om een indruk te krijgen van het terrein en het voorkomen van planten- en diersoorten. Tijdens de bezoeken zijn plantensoorten genoteerd, maar zijn verder geen volledige vegetatieopnamen gemaakt. Op 14 juli 2009 was het een zonnige dag met een maximum temperatuur van 24°C en een matige zuidoostenwind. Tijdens het veldbezoek in maart 2010 was het een bewolkte avond met een maximum temperatuur van 14°C en enkele lichte regenbuitjes met een zwakke westenwind.

VERKENNEND VELDBEZOEK

De aanwezige wateren zijn op het zicht (met behulp van een zaklamp) en op geluid geïnventariseerd op de aanwezigheid van amfibieën. Daarnaast zijn de wateren met behulp van een fijnmazig amfibieënschepnet bemonsterd op het voorkomen van amfibieën. Deze werkwijze is gebaseerd op de door RAVON opgestelde methode (11) voor het inventariseren van amfibieën. Alle monsters zijn ter plaatse uitgezocht. De gevangen amfibieën werden daarbij gedetermineerd en op de vanglocatie teruggezet.

AMFIBIEËN

6.2

Media

1. www.natuurloket.nl. Het Natuurloket is een onafhankelijke informatiemakelaar die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Het Natuurloket is een initiatief van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF);
2. www.telmee.nl. Invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's), op de site is tevens verspreidingsinformatie van planten en dieren te vinden;
3. www.waarneming.nl. Dit is een website van vrijwilligers, waarop natuurwaarnemingen in Nederland worden verzameld, op de site is verspreidingsinformatie van planten en dieren te vinden.
4. www.vzz.nl. Dit is de website van de Nederlandse Zoogdierenvereniging. De site bevat soort en verspreidingsinformatie van alle in Nederland voorkomende soorten zoogdieren.
5. www.ravon.nl. Dit is de website van de Stichting Reptielen Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland. De website bevat soort en verspreidingsinformatie van in Nederland voorkomende soorten.

6. www.sovon.nl. Website van vereniging SOVON Vogelonderzoek Nederland, De website bevat soort en verspreidingsinformatie van in Nederland voorkomende vogelsoorten.
7. www.zoogdieratlas.nl. Digitale verspreidingsatlas van in Nederland voorkomende zoogdieren.

6.3

Gegevens

8. Provincie Drenthe (2004): Milieukartering Drenthe, Productgroep Landelijk gebied: gegevens van:
  - planten: Werkgroep Florakartering Drenthe (WFD);
  - vlinders: Vlinderwerkgroep Drenthe;
  - amfibieën en reptielen: Werkgroep Amfibieën en Reptielen Drenthe (WARD).

6.4

Literatuur

9. Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, De Dagvlinders van Nederland, verspreiding (periode <1980-2003) en bescherming, Nederlandse fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2006.
10. Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, Atlas van de Nederlandse zoogdieren (verspreidingsperiode 1970-1988), Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 1992.
11. Diepenbeek, A. van & J. van Delft, 2006. Het waarnemen van amfibieën en reptielen. Stichting RAVON, Nijmegen.
12. Dijkstra, A.C.J., J. de Vries en B.J. Hoentjen, Dagvlinders in Drenthe: Voorkomen en verspreiding 1990-2001, Uitgeverij Publi-Que/Vlinderwerkgroep Drenthe, Emmen 2003.
13. Grote Historische Atlas Drenthe, Uitgeverij Nieuwland, Tilburg 2006.
14. Huijbregts, H. Beschermde kevers in Nederland (coleoptera), Nederlandse faunistische mededelingen 19, Naturalis, Leiden 2003.
15. Hustings, F., J.-W. Vergeer, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels (verspreidingsperiode 1998-2000), Nederlandse fauna deel 5, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2002.
16. Kapteyn, K., Vleermuizen in het landschap: Over hun ecologie, gedrag en verspreiding (periode 1980-1993), Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs en Provincie Noord-Holland, Haarlem 1995.

17. Limpens, H., K. Mostert en W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vlee-
muizen: Onderzoek naar verspreiding (periode 1986-1993) en ecologie,
KNNV Uitgeverij, Utrecht 1997.
18. Meijden, R. van der, Heukels' Flora van Nederland, Wolters-Noordhoff
bv, Groningen/Houten 2005.
19. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, De Nederlandse libellen
(Odonata) (verspreidingsperiode <1950-1997) - Nederlandse fauna
deel 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij &
European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2002.
20. Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein,
V. Lefeber. A.J. van Loon, A.A. Maelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer,
J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, De wespen en mieren van Neder-
land (Hymenoptera: Aculeata) (verspreidingsperiode <1980-1999) - Ne-
derlandse fauna deel 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis,
Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey - Ne-
derland, Leiden 2004.
21. Provincie Drenthe, Amfibieën en Reptielen in Drenthe (verspreidingspe-
riode 1945-1993), Dienst ruimte en groen in samenwerking met de
Werkgroep Amfibieën en Reptielen Drenthe, Assen 1993.
22. Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland, schaal
1:50.000. Toelichting bij kaartblad 34 Oost Enschede 35 Glanerbrug,
Wageningen 1979.
23. Stichting RAVON, Waarnemingenoverzicht 2006 (verspreidingsperiode
1997-2006), RAVON 27, jaargang 9 (3): blz. 48-64.
24. Stichting RAVON, Waarnemingenoverzicht 2007 en 2008 (verspreidings-
periode 1998-2008, RAVON 34, jaargang 11 (4): blz. 61-80.
25. Twisk, P., van Diepenbeek, A., Bekker, J.P, Europese Zoogdieren, Stich-
ting Uitgeverij KNNV en VZZ, Zeist 2010.
26. Waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, libellen en sprinkhanen' (ver-
spreidingsperiode 1999-2006), EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de
Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.
27. Westhoff, dr. V., drs. A.J. den Held, Plantengemeenschappen in Neder-
land, boek Thieme & cie, Zutphen 1975.

B i j l a g e n

1. Wet- en regelgeving natuurwaarden
2. Opgave Het Natuurloket
3. Vleermuizen
4. Overige zoogdieren
5. Amfibieën en reptielen
6. Vlinders
7. Libellen

Bijlage 1. Wet- en regelgeving natuurwaarden

Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot soortenbescherming betreft de Flora- en faunawet en het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot gebiedsbescherming betreft de Natuurbeschermingswet 1998 en het beschermingsregime van de Ecologische Hoofdstructuur. In het navolgende wordt een toelichting op deze wet- en regelgeving gegeven.

Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende dieren en planten (zowel beschermde als onbeschermde) en hun leefomgeving. Die zorgplicht houdt in ieder geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten. Diegene moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht om die nadelige gevolgen te voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 2).

ZORGPLICHT

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12). Tevens moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat enkele van deze verboden indirect worden overtreden door aantasting van bijvoorbeeld het foerageergebied en migratieroutes.

VERBODEN

Beschermde zijn de inheemse zoogdieren (met uitzondering van huismuis, bruine rat en zwarte rat), alle inheemse vogels, amfibieën en reptielen, sommige planten, vissen, vlinders, libellen, kevers en mieren en rivierkreeft, wijngaardslak en Bataafse stroommossel.

BESCHERMDE SOORTEN

Op 23 februari 2005 is de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze AMvB deelt de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes in. In de 'Lijst van alle soorten beschermd onder de Flora- en faunawet' worden de soorten ingedeeld in drie tabellen. Het gaat hierbij om algemene soorten (soorten uit tabel 1), overige soorten (soorten uit tabel 2) en strikt beschermde soorten (soorten uit tabel 3). Om verwarring te voorkomen, wordt in dit rapport respectievelijk de benaming licht, middelzwaar en streng beschermd gehanteerd.

BESCHERMINGSREGIMES

TABEL 1	<p>Licht beschermde soorten (algemene soorten) zijn in Nederland zo algemeen voorkomend dat wordt aangenomen dat ruimtelijke ontwikkelingen de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet negatief beïnvloeden. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De verboden, bedoeld in artikel 9 tot en met 11 van de wet, gelden in het geheel niet ten aanzien van mol, bosmuis en veldmuis. Daarnaast gelden ze niet ten aanzien van huisspitsmuis voorzover dit dier zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.</p>
TABEL 2	<p>Voor middelzwaar beschermde soorten (overige soorten) en vogels geldt een vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet, mits wordt gewerkt volgens een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode (zie hierna). Deze gedragscode moet door de sector of de ondernemer zelf worden opgesteld en ingediend voor goedkeuring. Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten ontheffing worden aangevraagd. Toetsingscriteria voor het verlenen van een ontheffing bij middelzwaar beschermde soorten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de activiteit mag er niet voor zorgen dat afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - de activiteit moet een redelijk doel dienen.
TABEL 3	<p>Ontheffing voor streng beschermde soorten en vogels wordt alleen verleend onder strikte voorwaarden. De algemene beleidslijn hierbij is dat de ingrepen zodanig worden gemitigeerd dat er geen effecten zijn te verwachten op het goede voortbestaan van de soort op de locatie van de ingreep. Toetsingscriteria voor het verlenen van een ontheffing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - er mag geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit zijn; - de activiteit mag er niet voor zorgen dat afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er moet een in of bij de wet genoemd belang zijn; - er wordt zorgvuldig gehandeld; - er vindt geen benutting of economisch gewin plaats.
ACTIVITEITENPLAN	<p>Ten behoeve van een ontheffingsaanvraag artikel 75 Flora- en faunawet dient een activiteitenplan te worden opgesteld. In het activiteitenplan worden het doel van de aanvraag en een uitgebreide onderbouwing van de activiteit beschreven. Het vormt de basis van de beoordeling door de Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.</p>
AFWIJZING	<p>Wanneer door middel van het nemen van mitigerende maatregelen een verbodsovertreding wordt voorkomen, kan het eveneens goed zijn om een activiteitenplan op te stellen om het 'zorgvuldig werken' vast te leggen. Dit activiteitenplan kan via de aanvraagprocedure voor een ontheffing artikel 75 Flora- en faunawet ter beoordeling aan de Dienst Regelingen worden voorgelegd. Hierbij wordt dan ingezet op een goedkeuring van de maatregelen, maar</p>

een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Door uitvoering van de maatregelen die in het activiteitenplan zijn beschreven, wordt overtreding van de Flora- en faunawet namelijk voorkomen en is een ontheffing niet nodig.

Een gedragscode is een document waarin wordt aangegeven hoe bij het uitvoeren van activiteiten of werkzaamheden schade aan beschermde planten en dieren wordt voorkomen of tot een minimum wordt beperkt. Ook wordt in de gedragscode aangegeven hoe in de praktijk zorgvuldig wordt gehandeld.

GEDRAGSCODE

Om te voldoen aan de onderzoeksverplichting naar andere eventueel belemmerende regelgeving zoals gesteld in artikel 3.1.6 Bro, is het voldoende dat een ecooloog vaststelt dat er geen ontheffingen volgens artikel 75 Flora- en faunawet nodig zijn of dat deze kunnen worden verkregen (ABRvS 23 augustus 2006). Dit oordeel is geldig wanneer het is gebaseerd op goed onderzoek en juridisch navolgbaar is gedocumenteerd, zoals in voorliggende rapportage is gebeurd. De begrippen 'ecoloog', 'goed onderzoek' en 'rapportage' zijn beschreven in de 'Handreiking Flora- en faunawet, 31 oktober 2008' van de Dienst Landelijk Gebied.

BEOORDELING

Besluit Rode lijsten flora en fauna

De Rode lijsten zijn officieel door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld (Besluit Rode lijsten flora en fauna, november 2004, gedeeltelijk herzien en aangevuld per september 2009) op grond van de artikelen 1 en 3 van het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa van 19 september 1979 (Verdrag van Bern). Voor het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Veel rode lijstsoorten (vooral planten) worden niet door de Flora- en faunawet beschermd en hebben daardoor geen (duidelijke) juridische status.

De rode lijsten zijn samengesteld aan de hand van twee criteria, te weten de trend en de zeldzaamheid. De rode lijstsoorten worden ingedeeld in de volgende categorieën, met de daarbij behorende trend en zeldzaamheid:

SAMENSTELLING

- **UW** uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu afwezig op wereldschaal;
- **UWW** in het wild uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig op wereldschaal, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
- **VN** verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu afwezig in Nederland;
- **VNW** in het wild verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig in Nederland, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
- **EB** ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- **BE** bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;

- **KW** kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- **GE** gevoelig: stabiel of toegenomen, maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen, maar nog algemeen.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet uit 1967 voldeed niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen aan natuurbescherming stellen. Daarom is op 1 oktober 2005 de Natuurbeschermingswet 1998 van kracht geworden, die de gebiedsbescherming van nationaal begrensde natuurgebieden bundelt. Daarmee zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet 1998 verwerkt.

BESCHERMDE GEBIEDEN	<p>De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet 1998:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden); - staatsnatuurmonumenten en beschermde natuurmonumenten; - Wetlands. <p>Verder is deze wet de basis voor het nationale Natuurbeleidsplan (structuurvisie) waarin de Ecologische Hoofdstructuur is geregeld.</p>
VERGUNNING	<p>Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen Gedeputeerde Staten van de provincies de vergunningen, maar bij landsbelangoverschrijdende gebieden doet de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit dit.</p>
ORIËNTATIEFASE/VOORTOETS	<p>Bij projecten, plannen en activiteiten in of in de omgeving van een beschermd gebied moet in een vooroverleg tussen het bevoegd gezag en de initiatiefnemer (samen met zijn ecologisch adviseur), worden ingeschat of de voorgestane ontwikkeling een significant negatief effect op dit gebied tot gevolg kan hebben. In deze oriëntatiefase vindt een globale toetsing plaats, de zogenaamde voortoets, waardoor een indicatie van de mogelijke negatieve gevolgen wordt verkregen. Op deze manier kan worden bepaald hoe de verdere procedure dient te worden doorlopen en of vergunningverlening aan de orde is. Het bevordert de voortgang van het proces wanneer de initiatiefnemer een aantal globale onderzoeksgegevens voor dit vooroverleg aanlevert. In voorliggend rapport heeft de ecooloog die gegevens beschreven.</p>
BEOORDELING	<p>In tegenstelling tot de beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet, die door de ecooloog wordt gegeven, is voor de Natuurbeschermingswet 1998 het oordeel van het bevoegd gezag nodig (zie ook Vergunning). Teneinde te voldoen aan artikel 3.1.6 Bro moet het oordeel van het bevoegd gezag deel uitmaken van de besluitvorming in de planologische procedure.</p>

Wanneer er geen wetenschappelijke zekerheid bestaat dat er geen significant negatief effect is, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Indien er mogelijk wel een negatief effect is, maar dit zeker niet significant is, moet een verslechterings- en verstoringstoets worden gedaan. Voor beide toetsen moet de initiatiefnemer de gegevens aanleveren in de vorm van een natuurbeschermingswetrapport. Het bevoegd gezag toetst deze rapportage op verzoek van de initiatiefnemer. In beginsel verleent het bevoegd gezag alleen een vergunning als zekerheid is verkregen dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.

VERGUNNINGAANVRAAG

Wanneer het bevoegd gezag een passende beoordeling nodig acht, moet rekening worden gehouden met de ADC-criteria. Het project moet dan achtereenvolgens worden beoordeeld op: mogelijke (A) alternatieven, (D) dwingende redenen van groot openbaar belang en verplichte (C) compensatie. Veel projecten zullen niet aan deze criteria voldoen. Het kan daarom gunstig zijn om bij twijfel over effecten een uitgebreider vooronderzoek te doen in de vorm van een natuurbeschermingswetonderzoek. Een interactief proces tussen de onderzoekers, de initiatiefnemer en zijn ontwerpers, biedt daarnaast de mogelijkheid om het plan zo bij te stellen dat significant negatieve effecten worden voorkomen.

ADC-CRITERIA

De omvang van de effecten wordt getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende beschermd gebied. Deze doelstellingen zijn of worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten en de beheerplannen. In het aanwijzingsbesluit van een Natura 2000-gebied staat vanwege welke soorten en habitats en om welke reden het gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen van een gebied mogen niet worden geschaad.

INSTANDHOUDINGSDOELLEN

Ten tijde van het schrijven van dit rapport zijn nog niet alle aanwijzingsbesluiten voor de 162 Natura 2000-gebieden klaar. In 2006 zijn 119 gebieden (eerste tranche en Waddentranche) voor aanwijzing in procedure gebracht. De aanwijzingsprocedure voor 29 van de resterende gebieden is in september 2008 gestart. Voorjaar 2009 zijn delen van de Noordzee in concept aangewezen. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft op 24 september 2009 de aanwijzing van nog eens 11 Natura 2000-gebieden gestart.

IN PROCEDURE

De minister heeft op 19 februari 2008 de eerste drie en op 25 februari 2009 de volgende zeven gebieden definitief aangewezen. Uit de eerste tranche zijn de gebieden Voornes Duin, Duinen Goeree & Kwade Hoek en Voordelta en uit de Waddentranche zijn de gebieden Waddenzee, Duinen en Lage Land Texel, Duinen Vlieland, Duinen Terschelling, Duinen Ameland, Duinen Schiermonnikoog en Noordzeekustzone aangewezen. Op 10 september 2009 zijn ook de gebieden Witterveld, Engbertsdijkvenen, Arkemheen, Deurnsche Peel & Mariapeel en Groote Peel aangewezen.

AANGEWENZEN

De definitieve aanwijzing van alle gebieden zou eind 2010 van kracht moeten zijn. Zolang definitieve aanwijzing nog niet heeft plaatsgevonden, wordt ge-

toetst aan de bestaande gebiedsdocumenten of de conceptaanwijzingsbesluiten.

BEHEERPLANNEN

Voor alle Natura 2000-gebieden moeten beheerplannen worden opgesteld. In een beheerplan wordt vastgelegd hoe en wanneer de doelen voor een gebied worden gehaald (instandhoudingsdoelstellingen). Activiteiten in en rondom Natura 2000-gebieden (landbouw, recreatie, waterbeheer) die negatieve effecten op de natuur(doelen) hebben, kunnen ook in het beheerplan worden geregeld, waarmee een integrale aanpak wordt bewerkstelligd. Een beheerplan moet binnen drie jaar na aanwijzing als Natura 2000-gebied worden vastgesteld. Sinds 1 september 2009 zijn voor ruim 80 van de 168 gebieden concept-beheerplannen beschikbaar.

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur is een samenhangende structuur van gebieden met een speciale natuurkwaliteit (doelen). Deze Ecologische Hoofdstructuur moet biodiversiteit en duurzame natuurkwaliteit in Nederland waarborgen. De Ecologische Hoofdstructuur is een beleidsconcept dat zijn wortels heeft in het Nationaal Natuurbeleidsplan van 1990 en een vervolg heeft gekregen in de Nota Ruimte van 2006. Provincies zijn verantwoordelijk voor de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur. In het Streekplan, het Provinciaal Omgevingsplan en/of de Provinciale Ruimtelijke Verordening is dit als beleidsdoel opgenomen.

BESCHERMDE GEBIEDEN

De Ecologische Hoofdstructuur bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden;
- toekomstige natuurgebieden;
- beheergebieden.

BESCHERMING

Voor de Ecologische Hoofdstructuur geldt het beschermings- en compensatieregime uit de Nota Ruimte, zoals uitgewerkt in de Spelregels EHS (Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS). In het geval van een ruimtelijke procedure worden ingrepen bij EHS-gebieden door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie, getoetst. Wezenlijke kenmerken en waarden van de Ecologische Hoofdstructuur mogen niet worden aangetast. Aantasting wordt alleen verdedigbaar geacht als aantoonbaar is dat het project van groot openbaar belang is en er geen redelijk alternatief bestaat. Hier geldt het zogenaamde 'nee, tenzij'-principe. De aantasting moet zoveel mogelijk worden gemitigeerd. Restschade moet worden gecompenseerd.

BEOORDELING

In tegenstelling tot de beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet, die door de ecoloog wordt gegeven, is in het geval van effecten op de Ecologische Hoofdstructuur het oordeel van het bevoegd gezag nodig. Dit komt overeen met de Natuurbeschermingswet 1998. Het college van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is gewoonlijk het bevoegd gezag. In voorliggend

rapport levert de ecooloog wel de argumenten voor dat besluit. Teneinde te voldoen aan artikel 3.1.6 Bro moet het oordeel van het bevoegd gezag deel uitmaken van de besluitvorming in de planologische procedure.

Bijlage 2. Opgave van Het Natuurloket (d.d. 25-03-2010)⁽¹⁾

Rapportage voor kilometerhok X:214 / Y:548								
Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						niet	-	1975-1990
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen					3	slecht	0%	1992-2007
Zoogdieren	3	2				slecht	11-25%	1997-2007
Broedvogels			1			goed	0%	1996-2007
Watervogels						niet		96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	2					matig	51-100%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders					1	redelijk	0%	1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						goed		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Legenda

FF1: licht beschermde soort op basis van de Flora- en faunawet.

FF23: middelzwaar en strikt beschermde soort op basis van de Flora- en faunawet.

Hrl: beschermde soort op basis van de Habitatrichtlijn (alleen bijlage 2 en 4).

RL: soort vermeld op de Rode lijst.

Volledigheid: Hiermee wordt aangegeven of op basis van de gebrachte bezoeken een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortengroep.

Detail: Met dit percentage wordt aangegeven welk aandeel van alle van dit kilometerhok beschikbare gegevens van rode lijstsoorten en wettelijk beschermde soorten er ook informatie op detailniveau (ten minste op 100 m nauwkeurig) beschikbaar is.

Actualiteit: per groep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen.

Donker grijsint: veld is niet van toepassing.

Bijlage 3. Vleermuizen in het uurhok 16-17 in en rond het plangebied (17)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Gewone dwergvleermuis	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Gewone grootoorvleermuis	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Laatvlieger	x	KW	Tabel 3 (bijlage IV)

x = foerageerplaats en overige zomerwaarnemingen

z = zomerverblijfplaats kolonie

p = paarplaats

Bijlage 4. Overige zoogdieren in het uurhok 16-17 in en rond het plangebied (10)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Egel	x		Tabel 1
Bosspitsmuis	x		Tabel 1
Gewone bosspitsmuis	x		Tabel 1
Tweekleurige bosspitsmuis	x		Tabel 1
Dwergspitsmuis	#		Tabel 1
Mol	x		Tabel 1
Vos	x		Tabel 1
Hermelijn	x	GE	Tabel 1
Wezel	x	GE	Tabel 1
Bunzing	x		Tabel 1
Steenmarter	x		Tabel 2
Ree	x		Tabel 1
Eekhoorn	x		Tabel 2
Rosse woelmuis	#		Tabel 1
Woelrat	x		Tabel 1
Muskusrat	x		
Aardmuis	x		Tabel 1
Veldmuis	x		Tabel 1
Bosmuis	x		Tabel 1
Bruine rat	x		
Huismuis	x		
Haas	x		Tabel 1
Konijn	x		Tabel 1

x = vangst of vondst

= braakbalvondst

Bijlage 5. Broedvogels in het uurhok 16-17 in en rond het plangebied (15)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Dodaars	z		Vogels
Knobbelzwaan	w		Vogels
Nijlgans	z		
Bergeend	z		Vogels
Krakeend	z		Vogels
Wintertaling	z	KW	Vogels
Wilde Eend	w/z		Vogels
Soepeend	w/z		
Zomertaling	z	KW	Vogels
Slobeend	z	KW	Vogels
Kuifeend	z		Vogels
Wespendief	z		Vogels
Bruine Kiekendief	m		Vogels
Havik	z		Vogels
Sperwer	z		Vogels
Buizerd	z		Vogels
Torenavalk	z		Vogels
Boomvalk	z	KW	Vogels
Kwartel	m		Vogels
Fazant	w/z		Vogels
Waterral	w		Vogels
Kwartelkoning	w	KW	Vogels
Waterhoen	w/z		Vogels
Meerkoet	w/z		Vogels
Scholekster	w/z		Vogels
Kleine Plevier	w		Vogels
Kievit	w/z		Vogels
Watersnip	w	BE	Vogels
Houtsnip	z		Vogels
Grutto	w	GE	Vogels
Wulp	z		Vogels
Tureluur	z	GE	Vogels
Kokmeeuw	z		Vogels
Zwarte Stern	z	BE	Vogels
Holenduif	w/z		Vogels
Houtduif	w/z		Vogels
Turkse Tortel	w/z		Vogels
Zomertortel	w	KW	Vogels
Koekoek	w/z	KW	Vogels
Kerkuil	z	KW	Vogels
Bosuil	z		Vogels
Ransuil	z	KW	Vogels
Draaihals	z	EB	Vogels
Groene Specht	z	KW	Vogels
Zwarte Specht	z		Vogels
Grote Bonte Specht	w/z		Vogels

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Kleine Bonte Specht	z		Vogels
Boomleeuwerik	z		Vogels
Veldleeuwerik	w/z	GE	Vogels
Boerenwaluw	w/z	GE	Vogels
Huiswaluw	z	GE	Vogels
Boompieper	w/z		Vogels
Graspieper	w/z	GE	Vogels
Gele Kwikstaart	w/z	GE	Vogels
Witte Kwikstaart	w/z		Vogels
Winterkoning	w/z		Vogels
Heggenmus	w/z		Vogels
Roodborst	w/z		Vogels
Blauwborst	w		Vogels
Zwarte Roodstaart	w/z		Vogels
Gekraagde Roodstaart	z		Vogels
Paapje	z	BE	Vogels
Roodborsttapuit	z		Vogels
Tapuit	z	BE	Vogels
Merel	w/z		Vogels
Zanglijster	w/z		Vogels
Grote Lijster	w/z		Vogels
Sprinkhaanzanger	w		Vogels
Bosrietzanger	w/z		Vogels
Kleine Karekiet	w/z		Vogels
Spotvogel	w/z	GE	Vogels
Orpheusspotvogel			Vogels
Braamsluiper	w/z		Vogels
Grasmus	w/z		Vogels
Tuinfluitier	w/z		Vogels
Zwartkop	w/z		Vogels
Fluiter	z		Vogels
Tjiftjaf	w/z		Vogels
Fitis	w/z		Vogels
Goudhaantje	w/z		Vogels
Vuurgoudhaantje	z		Vogels
Grauwe Vliegenvanger	w/z	GE	Vogels
Bonte Vliegenvanger	z		Vogels
Staartmees	w/z		Vogels
Glanskop	z		Vogels
Matkop	w/z	GE	Vogels
Kuifmees	w/z		Vogels
Zwarte Mees	w/z		Vogels
Pimpelmees	w/z		Vogels
Koolmees	w/z		Vogels
Boomklever	z		Vogels
Boomkruiper	w/z		Vogels
Wielewaal	w	KW	Vogels
Grauwe Klauwier	z	BE	Vogels
Klapekster	m	EB	Vogels

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Gaai	w/z		Vogels
Ekster	w/z		Vogels
Kauw	w/z		Vogels
Zwarte Kraai	w/z		Vogels
Spreeuw	w/z		Vogels
Huismus	w/z	GE	Vogels
Ringmus	w/z	GE	Vogels
Vink	w/z		Vogels
Keep	w		Vogels
Groenling	w/z		Vogels
Putter	z		Vogels
Sijs	z		Vogels
Kneu	w/z	GE	Vogels
Kleine Barmsijs	m		
Kruisbek	z		Vogels
Goudvink	z		Vogels
Appelvink	z		Vogels
Geelgors	z		Vogels
Rietgors	w/z		Vogels

Bijlage 6. Amfibieën en reptielen in het uurhok 16-17 in en rond het plangebied (23, 24)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	1998-2006	2007 en 2008		
Kleine watersalamander	x			Tabel 1
Kamsalamander	x		KW	Tabel 3 (bijlage IV)
Bastaardkikker	x			Tabel 1
Groenekikkercomplex	x			(Tabel 1/Tabel 3 (bijlage IV))
Gewone pad	x	x		Tabel 1
Rugstreepad	x		GE	Tabel 3 (bijlage IV)
Heikikker	x	x		Tabel 3 (bijlage IV)
Bruine kikker	x	x		Tabel 1
Poelkikker	x			Tabel 3 (bijlage IV)
Hazelworm	x	x		Tabel 3 (bijlage 1)
Levendbarende hagedis	x	x	GE	Tabel 2
Gladde slang	x		BE	Tabel 3 (bijlage IV)
Ringslang	x	x	KW	Tabel 3 (bijlage 1)
Adder	x	x	KW	Tabel 3 (bijlage 1)

Bijlage 7. Vlinders in het kilometerhok 214-548 in en rond het plangebied (8, 12)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	1999-2001	2002-2006		
Bont zandoogje	x			
Boomblauwtje	x			
Bruin zandoogje	x			
Citroenvlinder	x			
Dagpauwoog	x			
Gentiaanblauwtje	x		BE	
Groot dikkopje	x		GE	
Groot koolwitje	x			
Heivlinder	x		GE	
Klein geaderd witje	x			
Kleine vos	x			
Kleine vuurvlinder	x			
Koelvinkje	x			
Landkaartje	x			
Oranje zandoogje	x			
Zwartsprietdikkopje	x			

Bijlage 8. Libellen in het uurhok 16-17 in en rond het plangebied (26)

Nederlandse naam	Waarneming		Rode lijst	Beschermingsregime
	1999-2001	2002-2006		
Blauwe glazenmaker	x	x		
Bruine glazenmaker	x			
Venglazenmaker	x			
Paardenbijter	x	x		
Grote keizerlibel	x	x		
Glassnijder	x		KW	
Weidebeekjuffer	x			
Koraaljuffer	x	x		
Maanwaterjuffer	x	x		
Azuurwaterjuffer	x	x		
Variabele waterjuffer	x	x		
Smaragdlibel	x	x		
Watersnuffel	x	x		
Grote roodoogjuffer	x	x		
Lantaarntje	x	x		
Zwervende pantserjuffer		x		
Tangpantserjuffer	x	x		
Gewone pantserjuffer	x	x		
Tengere pantserjuffer	x		KW	
Houtpantserjuffer	x	x		
Venwitsnuitlibel	x	x	KW	

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Noordse witsnuitlibel	x	x	
Platbuik	x	x	
Viervlek	x	x	
Gewone oeverlibel	x	x	
Vuurjuffer	x	x	
Metaalglanslibel	x		
Zwarte heidelibel	x	x	
Geelvlekheidelibel	x	x	
Bloedrode heidelibel	x	x	
Steenrode heidelibel	x	x	

Colofon

Opdrachtgever
Kuierhold B.V.

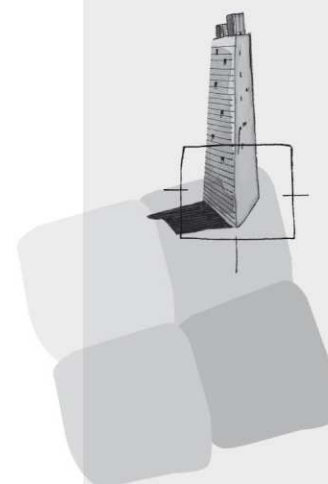
Contactpersoon
De heer J.J. Stikkelbroeck en
de heer H. Stikkelbroeck

Rapport
BügelHajema Adviseurs

Fotografie
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
Mevrouw P.C.M. Smit
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
268.26.50.01.00

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordering en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
Postbus 274
9400 AG Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E assen@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort